

Ірина Олексіївна Совершенна
канд. техн. наук, доц. кафедри менеджменту,
Київський національний торговельно-економічний університет,
iras2007@ukr.net

КЛАСТЕРНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ОСНОВА СИНЕРГЕТИЧНОГО ЕФЕКТУ СПІВПРАЦІ ПІДПРИЄМЦІВ

КЛАСТЕРНОЕ ПАРТНЕРСТВО КАК ОСНОВА СИНЕРГЕТИЧЕСКОГО ЭФФЕКТА СОТРУДНИЧЕСТВА ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ

CLUSTER PARTNERSHIP AS A BASIS FOR ENTREPRENEURS SYNERGISTIC EFFECT COOPERATION

Анотація. Представлена доповідь спрямована на розв'язання проблеми підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, галузей і регіонів, активізації економічного зростання шляхом застосування кластерної моделі співпраці підприємців. Проаналізовано і визначено синергетичний ефект кластерної співпраці підприємців, та зроблено висновки щодо її позитивного впливу на економіку міста і регіону.

Аннотация. Представленный доклад направлен на решение проблемы повышения конкурентоспособности отечественных предприятий, отраслей и регионов, активизации экономического роста путем применения кластерной модели сотрудничества предпринимателей. Проанализированы и определены синергетический эффект кластерного сотрудничества предпринимателей, и сделаны выводы о его положительном влиянии на экономику города и региона.

Annotation. The presented report is aimed at solving the problem of increasing the competitiveness of domestic enterprises, industries and regions, enhancing economic growth through the application of a cluster model of business cooperation. The synergetic effect of cluster cooperation of entrepreneurs was analyzed and determined, and conclusions were drawn about its positive impact on the economy of the city and the region.

Перехід на нову парадигму економічного зростання, що спостерігається в Україні в останні роки під впливом значних змін в науці і технологіях, в умовах затяжної кризи, суперечливих процесів економічної інтернаціоналізації, всеохоплюючої глобалізації та регіональної інтеграції вимагає від країни кардинальної модернізації економіки, підвищення її конкурентоспроможності. Одним із інструментів модернізації і розвитку економіки, підвищення конкурентоспроможності підприємств, на наш погляд, може бути кластерна модель співробітництва підприємців.

Вперше визначення географічного (територіального) кластера зустрічається в західній літературі 70-х — 80-х років ХХ ст. і, по суті, означає, що склався підринок (submarket), який формується на основі певної транспортної доступності (наприклад, зон охоплення — catchment area), на основі вартості житлової / комерційної нерухомості та інших характеристик.

Уявляється цікавим проаналізувати і виміряти ефект кластерної співпраці підприємців та її вплив на економіку міста і регіону.

У науковий оборот поняття «кластер» було введено професором Гарвардської школи бізнесу Майклом Портером у 90-х роках ХХ ст. (Porter, 1990) [1]. За визначенням М. Портера, «кластер — це група географічно сусідніх взаємопов'язаних компаній і пов'язаних із ними організацій, що діють у певній сфері, характеризуються спільністю діяльності та взаємодоповнюючих один одного» [1]. Сучасні дослідники визначають територіальні кластери, як різновид мережевої організаційної форми.

Інтерес до кластерів у світі постійно зростає, оскільки в умовах ринкового господарства вони стали дієвою силою розвитку компаній-учасників і цілих регіонів, за що їх підтримує місцева влада. Всі країни Європи мають свої національні програми кластеризації. У країнах ЄС реалізуються рішення Лісабонського Саміту 2000 р. про повсюдне впровадження програм розвитку Регіональних Інноваційних систем (PIC), заснованих на кластерній моделі співробітництва.

Прикладом формування унікального високотехнологічного кластера для всього світу є виникнення Силіконової Долини поблизу Stanford університету завдяки історично сформованому в США зв'язку університетів і бізнесу. Зарубіжними відомими прикладами кластерів є також автомобільний кластер у м. Детройт (США), аерокосмічний кластер Боїнг у м. Сіетл

(США), кластер з виробництва килимів у м. Датон (США), Центр діамантів у м. Антверпен (Бельгія), виноробний кластер Бордо (Франція) і т.ін.

Прикладами кластерів в Україні є ІТ-кластер Cluster bit в Чернівцях, Organic Cluster (Кластер органічного сільського господарства), Туристичний кластер Львова, кластер «Нові продукти харчування» (Київська обл.) та ін.

Початком реалізації програми інноваційного розвитку кластерів можна вважати рішення Київської міськради про затвердження плану території комплексної забудови українського аналога російського технопарку «Сколково» під назвою Bionic Hill. До 2020 р. на території площею 147 га під Києвом поблизу смт. Коцюбинське заплановано звести 900 тис.кв.м нерухомості. Місто-сад, з усіх боків оточене лісом, прихистить 35 тис. працівників, третина з яких житиме там. У Bionic Hill повинні розміститися офіси українських і міжнародних ІТ-компаній, науково-дослідні центри, інженерний ВНЗ та інфраструктура для відпочинку.

У цілому кластери стали значним явищем в економічній політиці по всьому світу, в Україні до кластерів як механізму регіонального розвитку також проявляється значний інтерес. Як показують дослідження, кластер як стійке партнерство взаємопов'язаних підприємств, організацій та окремих осіб може мати потенціал, який перевищує просту суму потенціалів окремих складових. Це припущення виникає як результат співпраці й ефективного використання можливостей партнерів у тривалому періоді, поєднання кооперації та конкуренції. Фактично можна говорити про певний синергетичний ефект кластерів [2].

На думку вітчизняних учасників кластерів, кластер – це щось дещо більше, ніж просто група компаній, це, перш за все, різноманітні можливості для зростання свого бізнесу і себе, спільної комунікації як між собою, так і з зовнішнім світом, владою та навчальними закладами, можливість отримати нові знання та навички і т. ін.

Одним із методів вимірювання синергетичного ефекту є метод І. Ансоффа [2], згідно з яким, синергетичні ефекти згруповані за функціональними підрозділами фірми: загальне управління, дослідження і розробки, маркетинг та оперативна діяльність. Відома також методика, яка ґрунтується на розрахунку відносних показників синергетичного ефекту за різними факторами [3].

Як говорять результати досліджень і розрахунки, компанія в кластері автоматично має більш вигідну позицію, ніж бізнес-одинак. Кластери дають можливість:

- 1) посилювати процеси спеціалізації і поділу праці між учасниками;
- 2) ширше залучати клієнтуру, створюючи тісну взаємодію виробників і споживачів послуг;
- 3) знижувати вартість одиниці послуги і продукції, яка виробляється і реалізується на основі спільної діяльності;
- 4) посилювати потоки ідей і інформації між учасниками;
- 5) підвищувати інноваційність виробництва послуг;
- 6) ефективніше використовувати місцеві природні ресурси;
- 7) створювати здоровий соціальний капітал, забезпечувати баланс ринкової ефективності і соціальної гармонії.

На основі розрахунку узагальненого синергетичного ефекту можна визначити кластероутворюючі підприємства і побудувати оптимальну схему кластерної взаємодії компаній, яка забезпечить максимальний синергетичний ефект.

Дослідження інноваційних кластерів в Україні показали, що до основних умов створення синергетичного ефекту також слід віднести: вільне пересування інновацій у кластері; приріст грошового потоку за рахунок ефекту спільної діяльності підприємств, що входять у кластер; спільне використання інфраструктурних об'єктів; зниження витрат здійснення бізнес-документарних та інформаційних операцій.

Як свідчать дослідження, серед усіх переваг кластерного підходу, найбільш важливим є доступ до інновацій, знань та «ноу-хау». Кластерний підхід швидше дає компаніям інформацію про переваги в технологіях та зміни у вигодах покупців та споживачів. Не випадково, він зменшує витрати на трансакції.

Крім того, кластер може забезпечити комфортне середовище для жителів району чи міста, стати центром різноманітної торгівлі, громадського харчування та послуг, "центром тяжіння життя населення". Основна ідея: коли у людини будуть створені всі умови для комфортного життя (соціальна інфраструктура, робота, торгівля, послуги, громадські зони, розваги і т.д.) в його кластері, то він буде мінімальну кількість разів залишати його межі. Аналогічний підхід в ідеології містобудування декларує «Нова урбаністика».

Так, наприклад, «Рітейл Парк Петрівка» — перший в Україні торговий об'єкт поширеного за кордоном формату Retail Park, який буде девелоперська компанія «Іммошан Україна» поруч з чинним ТЦ «Ашан Петрівка» повинен відкритися в Києві в кінці 2017 року. Ця концепція торговельної нерухомості дозволяє використовувати значні площі для великих магазинів з окремими фасадними входами і максимально широким асортиментом товарів.

Отже, кластери здатні підвищити конкурентоспроможність цілих галузей і регіонів, і тому в умовах слабкої економіки є дієвим способом для малих підприємств конкурувати на внутрішньому ринку з великими і виходити на зовнішні ринки. Проблема підвищення рентабельності української економіки, підвищення конкурентоспроможності підприємств може бути вирішена за умов реалізації програми кластеризації економіки України.

Література

1. *Портер М.* Конкуренция / М. Портер ; перев. з англ. — М. : Изд. дом «Вильямс», 2005. — 608с.
2. *Ансофф И.* Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф. — СПб : Питер-Прес, 2009. — 342 с.
3. *Федулова Л.І.* Організаційно-інституційні передумови формування технологічних кластерів як точок росту економіки України / Л.І. Федулова // Наука та інновації. — 2011. — №2. — С. 25-34.

УДК 336.71

Стрільчук Юлія Ігорівна

аспірантка кафедри банківської справи,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,

gulia.thebest@mail.ru

ВПЛИВ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ НА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

ВЛИЯНИЕ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ НА РАЗВИТИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

BANK LENDING TO INDIVIDUALS EFFECT ON INNOVATIVE ACTIVITY OF ENTERPRISES

Анотація. Робота присвячена актуальним аспектам банківського кредитування населення в Україні, а саме його впливу на розвиток окремих галузей економіки, формування платоспроможного попиту та стимулювання інноваційної діяльності підприємств.

Аннотация. Работа посвящена актуальным аспектам развития банковского кредитования населения в Украине, в частности его влиянию на развитие отдельных отраслей экономики, формирование платежеспособного спроса и стимулирование инновационной деятельности предприятий.

Abstract. The paper is devoted to the actual aspects of bank lending to individuals in Ukraine such as its influence on the quantity demanded, the economic growth of some industries and innovative activity of enterprises.

Значний вплив на розвиток економіки справляє банківське кредитування, яке виступає вагомим джерелом фінансування підприємницької діяльності економічних суб'єктів та забезпечення потреб населення невиробничого характеру. Банківське кредитування населення — це процес, що складається з послідовних дій банку, за допомогою яких реалізуються економічні відносини між банком-кредитором і позичальником-фізичною особою, які виникають з приводу передачі останньому вартості у користування на умовах поверненості, строковості та платності [8, с. 45]. Воно почало динамічно розвиватися в Україні з часів набуття нею незалежності. Даний напрямок банківської діяльності має різновекторний вплив на економіку, прямо впливає на кредитора і позичальника, а також опосередковано — на економічний розвиток окремих галузей.

Основна ідея теорії економічного розвитку, висунутої австро-американським економістом Йозефом Шумпетером, полягає в тому, що розвиток економіки ґрунтується на впровадженні новинок, інновацій. За Й. Шумпетером, інновації є використанням наявних джерел у нові